

Zijn onze kinderen niet in zonde ontvangen en geboren, en liggen ze niet midden in den dood? Liggen we niet allen met de filistijnen op één hoop?

Natuurlijk kon op de bewuste vergadering niet diep op deze kwestie worden ingegaan. Wie spreekt voor menschen van het onderwijs en dus voor meelevende en ontwikkelde belijders moet deze dingen uit respect voor zijn hoorders bekend veronderstellen.

Maar wie tevreden zijn met een explicatie — heel kort — van het Gereformeerd beginsel, — de bedoelde dame is het niet.

Daar verschijnt in het blad, dat zich opmaakt Nederland van Rome te verlossen, het blad, dat meer Gereformeerd is dan welk kerkelijk Gereformeerd mens ook, het weekblad „Staat en Kerk“, een artikel van de hand van bedoelde dame.

Allerlei misverstand blijkt er bij haar omtrent het gezegde te bestaan, maar dat is tenslotte voor ons iets van ondergeschikt belang; het komt er voor ons op aan, dat zij beweerde, dat er op de bewuste vergadering door mij gesproken zou zijn, alsof alle onze kinderen, hoofd voor hoofd, wedergeboren waren. Alsof ik gezegd zou hebben, dat onze — en dat waren dan de gereformeerde kindertjes, — anders waren dan andere kinderen.

Ik liet dat rustig loopen: alleen kreeg ik een bezoek van de schrijfster van het stuk — en er was met haar goed te praten. Het bleek me, dat ze van onze doopsbeschouwing weinig afwist.

Maar nu komt het —: toen eenmaal het stukje in „Staat en Kerk“ had gestaan, kwam Ds Lingbeek in „De Geref. Kerk“ met een artikel. Fel en scherp. Hij citeert een stukje van het artikel van bedoelde dame — die op dat oogenblik waarschijnlijk het artikel reeds niet meer zou hebben onderteekend, — en zegt, dat hij deze leer (die hij dan noemt die der „veronderstelde wedergeboorte“) schuwt als „de pest“.

Ik kreeg door vriendenhand inzage van dat stuk. Men oordeelt het zeker niet noodig, dat de persoon tegen wien geschreven wordt, zich vergewist van de juistheid van de praemissen van den aanval.

Aan Ds Lingbeek schreef ik, dat de juffrouw verkeerd had gehuisterd, althans dat ik het niet zo had gezegd, als zij het schreef. Ik schreef hem ook wat ik letterlijk zeide. En verzocht hem als ingezonden stuk het geschrevene te plaatsen.

Het „ingezonden“ werd geplaatst.

Men heeft ginds de voldoening, dat een leugenpraatje door de pers ging.

Nu vraag ik me af, waarom men in sommige kringen toch zoo bang is voor de oude leer omtrent verhoed en doop. Men kent zijn gereformeerd beginsel toch! En indien men dat beginsel kent, dan kan men toch niet ontkennen, dat het ten eenenmale juist is, wat ik zeide. De doop heeft toch een geweldige betekenis bij de opvoeding?

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN.

Een zeventiende-eeuwse Gideon.

VII.

Inhoud van de vorige artikelen:

1. De verkeerde beoordeling van Cromwell tot in de eerste helft der negentiende eeuw en de oorzaken daarvan.

2. Cromwell de zeventiende-eeuwse Gideon. Ter verklaring van Cromwell's strijd een korte schets van de kerkelijke toestanden in Engeland vanaf 1534. Wat men te verstaan heeft onder de Puriteinen.

3. Onderscheiding der Puriteinen vooral in Presbyteriënen en Independënten. Verschillende opvattingen aan dezen.

4. De Koning en de Puriteinen: karakter en streven van Jacobus I en Karel I, en hun houding ten opzichte van de Puriteinen. Het uitharen van den burgeroorlog in Schotland en Engeland.

5. Oliver Cromwell vóór den burgeroorlog. Gideon toebereid voor zijn taak.

6. Cromwell tijdens den burgeroorlog. „Het zwaard des Heeren en van Gideon!“

Het leger, en daarmee het Independentisme, had gezegevierd, maar dit betekende allerminst, dat de handeloosheid haar intocht had gedaan. Daarvoor was de held van het leger (nu, dooddat Fairfax zich had teruggetrokken, ook officieel de Lord-General) te zeer een man van orde.

Nadat Cromwell met harde hand een opstand in Ierland had neergeslagen, en het leger van den jongen Karel II bij Dunbar (1650) en Worcester (1651) had verstoord, zoodat Karel zelf slechts na een uiterst avontuurlijke vlucht¹⁾ Frankrijk kon bereiken, toonde de geniale Puritein, dat hij niet alleen een groot krijgsman en organisator, maar ook een wetgever en regent van den eersten rang was.

Met de Rump kon Cromwell eggen noch ploegen. Hij dreef dit armzalige overschot van het roomruchte Lange Parlement uiteen met zijn musketiers en een nieuw Parlement kwam bijeen, dat naar een zijner leden, Loof-God²⁾ Barebones geheten, wel het Barebones Parlement wordt genoemd. Toen deze eigenaardige volksvertegenwoordiging, die in sommige opzichten merkwaardig radicaal getint was — zoo werd b.v. de invoering van het burgerlijk huwelijk overwogen — uiteen gegaan was, werd Cromwell Lord Protector van Engeland.

Met geen van zijn Parlementen kon de Protec-

Of niet?

Of zou het juist zijn, wat men wel eens zegt, en wat velen vreezen, dat in de praktijk van de opvoeding in gereformeerde gezinnen de doop een zeer klein plaatsje krijgt? Indien men al ooit over den doop tot zijn kinderen spreekt!

Zie er zijn bij sommige ouders en in sommige scholen toestanden, die te laken zijn. Er zijn ouders, die nimmer over den doop tot hun kinderen spreken, dan alleen om een soort verontschuldiging te vinden, wanneer een straf eens wat heel streng uitviel. Zoo van, ja m'n jongen, toen je gedoopt bent heb ik beloofd, je goed op te voeden, en dus ben ik wel verplicht, je af en toe eens flink onder handen te nemen. Er zijn ook scholen, waar nooit of bijna nooit over de betekenis van hun doop tot de kinderen wordt gesproken.

Maar zijn dat niet de uitzonderingen?

Ja, dat hopen we van harte. Ook al zijn we er niet heelmaal gerust op, dat het kwaad zich onder de jongere garde niet al meer verbreidt.

En nu spreek ik nog alleen maar van onze gereformeerde ouders en van onze gereformeerde scholen. Welke de betekenis is van den doop voor vele der opvoeders, die zoo hard schreeuwen tegen ons, wanneer wij de belijdenis der vaderen ook te dezen opzichte vasthouden, is mij werkelijk een raadsel.

De doop beteekent toch zeker iets bij de opvoeding van uw kinderen? Zij heeft toch zeker den kinderen iets te zeggen? Zoo ja, wat dan?

Onder ons heerscht in deze dingen thans groote eenstemmigheid.

Moeten wij het nu ook anderen telkens weer voorhouden? Of zijn we nog niet daar aan toe? Zijn we alleen maar eenstemmig in theorie, zonder dat er van een enigszins juiste levenspraktijk kan worden gesproken? Althans bij velen?

HET HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

Ontwerp-Stembusprogram.

VI.

Orde in de politieke beginselen.

De vraag of het taktisch is de Bezuiniging op het program op den voorgrond te plaatsen, hebben we reeds beantwoord.

Maar men zou de tegenwerping kunnen maken: is er dan geen orde ook in de politieke beginselen.

Bezuiniging betreft toch iets materiëls.

En gaat het geestelijke daarboven niet hoog uit?

Moet het geestelijke krachtens de orde der politieke principes op het program niet no. 1 staan?

Dergelijke stemmen rijzen op, al klinken zij niet altijd in onze dagbladen door.

tor het vinden. Dat kwam gedeeltelijk door zijn heerschsnatuur en gedeeltelijk ook door de omstandigheid, dat, nadat de Presbyteriënen in Royalisten waren verkeerd, de groote meerderheid der Engelsche natie tegen hem was. Feitelijk moest Cromwell grootendeels steunen op het leger, dat hij daardoor, meer dan hem lief was, naar de oogen moest zien.

Daar de macht van den Protector, een novum, practisch bijna absoluut was, doch de koninklijke macht beperkt was door de historische constitutie van Engeland, bood het Parlement van 1657 Cromwell de koninklijke waardigheid aan. En Oliver had ze gaarne aangenomen, om daardoor het groote doel, waarvoor het Puritanisme had gestreden: politieke en godsdienstvrijheid, te verzekeren, maar hij moest bedanken, omdat het leger er tegen was.

Zoo bleef Cromwell Protector, van 1653 tot aan zijn dood in 1658. En hoe moeten we oordeelen over zijn bewind?

Voorop zij gesteld, dat we hem liever zien als strijd bare held aan het hoofd zijner dapperen, vol vertrouwen op de heiligheid zijner zaak den tegenstander voor zich uitdrijvend, dan toen hij, door eigen en anderer fouten, tegen zijn zin (ja, wel waarlijk tegen zijn zin!) gedrongen was in de positie van absoluut heerscher, hij, die zoo oprecht voor de burgerlijke en godsdienstige vrijheid van zijn volk had gestreden.

Was hij dan ontrouw geworden aan zijn devies?

Nee, in de hoofdzak niet. In de eerste plaats heeft hij de bijna absolute macht, die hem door de „omstandigheden“ in de handen was gedrongen, niet misbruikt, maar ze naar zijn beste weten aangewend ten voordeele van het Engelsche volk.

En wat den godsdienst betreft, erkennen zelfs zijn tegenstanders zijn wijze en gematigde maatregelen ten opzichte van de Kerk. Hij duldde geen gewetensdwang. Vrijheid van godsdienst werd verzekerd aan allen, behalve aan „Papisten, Prelatisten (= Episcopaten), Socinianiënen en hen, die de inspiratie der Schrift loochenden“; en vrijheid van geweten werd aan allen zonder onderscheid gewaarborgd. Dat was inderdaad een hoog standpunt, onmiddellijk na zoo'n fellen godsdienststrijd. En de maatregelen, die hij soms tegen Roomschen en Episcopalen nam, kwamen voort uit politieke, niet uit godsdienstige overwegingen: we moeten niet vergeten, dat samenzweringen tegen zijn gezag bijna niet van de lucht waren.

Het zijn waarlijk niet de minst ernstigen, die ze doen hooren.

Zij vreezen voor verwatering der partij, wanneer het zoo doorgaat.

Daarom willen wij pogen hun bezwaren recht te weeten.

En dan mogen we niet anders beginnen dan met hun tot op zekere hoogte gelijk te geven.

Wanneer onze partij steeds het materiële naar den voorgrond drong, zou zij haar gouden verleden ontrouw worden.

Zij zou haar eigen graf graven.

Onze beginselen voor het geestelijke, ook in het volksleven, laten die voor het materiële ver beneden zich.

En wanneer er dan ook een roepen is om een meer principiële politiek, dan bedoelt men daarmee de principia voor het geestelijke.

't Zou kostelijk zijn, wanneer die laatste soort van principiële kwesties op ons program als de meest urgente konden worden gezet.

In den regel behoort dat ook.

Doch laat ons niet vergeten, dat we thans een uitzonderingstoestand beleven.

Dat we de crisis, uit oorlog en vrede ontstaan, nog niet te boven zijn, al zijn we waarschijnlijk over het hoogtepunt heen.

Wij zijn tot de pijnlijke ervaring gekomen, dat het apostolische woord: het natuurlijke is eerst, daarna het geestelijke, de waarheid uitdrukt.

En heeft ook Christus ons niet geleerd om in ons gebed voorop te laten gaan de bede, om ons dagelich brood en daarop eerst te laten volgen: vergeef ons onze schulden?

Het is dan ook volstrekt geen omkeering van de orde der beginselen, wanneer in een tijd als de onze voor het natuurlijke het eerst de aandacht wordt gevraagd.

Het natuurlijke is het eerst.

Het geestelijke is het hoogst.

Dat hebben we ook in de politiek te bedenken.

Het zou gewis verkeerd zijn, wanneer op ons program alleen punten, welke het natuurlijke betroffen, voorkwamen. Maar bij inzage ontdekt men als met een oogopslag, dat ook geestelijke goederen voor ons volk worden gezocht.

Het zou evenzeer verkeerd zijn, wanneer onze partij steeds het materiële als het dringendst ging beschouwen.

We mogen niet toelaten, dat men ons doellopend als bezuinigings- of zelfs als defensie-partij zou kunnen karakteriseren.

Wanneer we de malaise ontkomen zijn, wanneer het materiële, voorzoover dit aan ons ligt, verzekerd is, behoort op ons program het geestelijke, het ideële de eerste plaats in te nemen.

Daarom is het zoo gewenscht, dat minister Colla aanblijft.

Zelfs de Quakers, toen door allen uitgeworpen als anarchisten en godslasteraars, vonden bescherming bij den Protector.

De Joden waren officieel buiten Engeland gesloten geweest sinds de dagen van Edward I (einde der 13de eeuw). Zonder in te gaan op de ook uit literair oogpunt (denk b.v. aan Shylock in *The Merchant of Venice*) zeer interessante kwestie of er tusschen Eduard I en Cromwell toch nog niet enkele Joden te vinden geweest zijn in Engeland, kunnen we toch in elk geval tot eer van den Protector constataren dat, hoewel de tegenstand van kooplieden en theologen hem er van terughield het verzoek tot toelating van het Oude Volk, ingekomen van een Amsterdamse Jood, openlijk in te willigen, hij toch ootluikend toeliet, dat ze zich vestigden in Londen en Oxford, — en niemand dorst ze te molesteren, wetende dat ze onder zijn machtige bescherming stonden.

In het buitenland maakte Cromwell Engeland's naam opnieuw geducht, als in de dagen van „Good Queen Bess“. Hij zag helder in, dat het zaak was op de bres te staan voor het bedreigde Protestantisme en al tastte hij in één opzicht mis, doordat hij nog altijd in Spanje en nog niet in Frankrijk den grootsten vijand van het hem dierbare geloof zag, toch heeft hij indirect zelfs den Franschen minister Kardinaal De Mazarin bewogen, om het op te nemen voor verdrukte Protestanten.

Het was toen de fanatieke Hertog van Savoye de arme Waldenzen in zijn rijk slachtinge als schapen. De beide groote, oprechte Puriteinen, Milton en Cromwell, gloeiden van verontwaardiging. De blinde dichter verklankte zijn toorn in zijn schoone sonnet *On the late Massacher in Piemont*³⁾ (1655), waarin hij zong met een vuur als van den Psalmist:

Avenge O Lord thy slaughter'd Saints, whose bones
Lie scatter'd on the Alpine mountains cold,
Ev'n them who kept thy truth so pure of old
When all our Fathers worship'd Stocks and Stones.
Forget not: in thy book record their groans
Who were thy Sheep and in their ancient Fold
Slain by the bloody Piemontese that roll'd
Mother with Infant down the Rocks. Their moans
The Vales redoubt'd to the Hills, and they
To Heav'n. Their martyr'd blood and ashes sow
O're all th' Italian fields where still doth sway
The triple Tyrant: that from these may grow

Hij wa
zijn fina
Laat h
er, onde
Dan
ideële.

= De th

Hebben
reeks de
den Gen
Leven, t
redenen
speciaal
het Soci

We de
feit.

De Th
len dag
voor een

Een be
Maar m

Indertij
bare Uni

Synode o
den over

hebben v
twijfel g
door vast

Nu zijn
Zelfs

Ik heb
van Prof.

de aanda
in het

Staatkunc
Dringer

die gronc
Straks

het Socie

Laten z

zwemmen
het hoof

En dan
kundig s

kwaad.

De kla

Universit

Die kli

Blijft n

Op vele

maar op

Of onz

kunnen

Maar r

ontbreekt

En die

A lander

Early may

En Cre

zijn Latij

krachtigst

aan den

ook aan

tenheid.

De Prote

voor Eng

te zullen

Cromwell

diensoorl

hulp tegen

op den I

wegen. Z

gen aan

toe te st

der verdr

Zijn ve

Duinkerke

vasteland,

gecompen

punt van

Maar z

torsen ha

zelfs hem

We kur

der met l

tenleven

in 1657 u

onder mij

kudde sel

dit gouve

In Aug

door den

Mevrouw

Een par

ters van d

om hem t

zoodals ze

haalt Ge

dend in l

ik bij he

hoofd van

adem des

bij hem k

Nog ge

tector ligt

woestende

op het ve

ernstigen, die
partij, wanneer
ezwaren recht
beginnen dan
te geven.
materieele naar
gouden ver-
ke, ook in het
rielele ver be-
en is om een
selt men daar-
lijke.
laatste soort
rogram als de
et.

we thans een
rede ontstaan,
waarschijnlijk

gekomen, dat
rijke is eerst
d uitdrukt.
geleerd om in
bede, om ons
laten volgen:

omkeering van
n een tijd als
st de aandacht

rst.
ogst.

k te bedenken
anneer op ons
natuurlijke be-
te ontdekt men
geestelijke goe-
cht.

wanneer onze
het dringendst

ien ons door-
defensie-partij

aen zijn, want
aan ons ligt
gram het gees-
in te nemen.
minister Colijn

en uitgeworpen
ouden bescher-

a Engeland ge-
Edward I (einde
an op de ook
Shylock in
er interessants
en Cromwell
en geweest zijn
elk geval tot
n dat, hoewel
theologen hem
toelating van
en Amsterdam
hij toch oog-
den in Londen
ze te molestee-
chtige bescher-

well Engeland's
igen van „Good
t het zaak was
igde Protestan-
ht mis, doordat
et in Frankrijk
dierbare geloof-
den Franschen
wogen, om het
testanten.
og van Savoye
k slachtte als
Puriteinen, Mil-
rontwaardiging.
toorn in zijn
assacher in
g met een vuur-

ts, whose bones
cold,
of old
and Stones,
groanes
atient Fold
roll'd
Their moans
they
ashes-sow
doth sway
y grow

Hij wordt thans van verschillende kanten om
zijn financiële beleid geprezen.

Laat hem nog een paar jaar werken en we zijn
er, onder de gunst des Heeren, bovenop.

Dan kunnen we een periode van geestelijke,
ideële, principiële politiek tegemoet zien.

De theologische Student en het Sociale Leven.

Hebben we ten vorigen jare in een artikelen-
reeks de belangstelling trachten te wekken van
den Gereformeerden Student voor het Politieke
Leven, thans vragen we om grootendeels dezelfde
redenen het interesse van den Gereformeerden,
speciaal ook van den theologischen student, voor
het Sociale Leven.

We doen dit naar aanleiding van een recent
feit.

De Theologische School heeft besloten een socia-
len dag alleen voor studenten te houden en daar-
voor een tweetal bekwaame sprekers uit te noodigen.
Een besluit, dat toejuiching verdient.

Maar mogen we nog op een ander middel wijzen.
Indertijd werden voor theologen aan de Open-
bare Universiteiten, naar ik meen vanwege de
Synode der Hervormde Kerk voorlezingen gehou-
den over de sociale kwestie. Sommige „lezers“
hebben voordrachten uitgegeven, omdat men onge-
twijfeld gevoelde, dat het gesproken woord alleen
door vastlegging in geschrift kon beklijven.

Nu zijn wij ook zulke Voorlezingen rijk.

Zelfs drie bundels.

Ik bedoel de Voorlezingen over de Oeconomie
van Prof. Diepenhorst. Daarenboven mag ook aan
de aandacht niet ontsnappen wat Dr A. Kuiper
in het tweede deel van zijn Antirevolutionaire
Staatskunde daarover schreef.

Dringend zou ik allen studenten willen raden
die grondig te bestudeeren.

Straks plonsen zij midden in den stroom van
het Sociale Leven.

Laten zij dan nu uit deze voortreffelijke boeken
zwemmen leeren, opdat zij ook in die vraagstukken
het hoofd boven water kunnen houden.

En dan kan af en toe de rede van een des-
kundig spreker, om bezieling te wekken, geen
kwaad.

De klacht is al eens geuit, dat men aan de
Universiteit van de sociale kwestie onkundig bleef.
Die klacht is echter ongegrond.

Blijft men onkundig, dan is het eigen schuld.
Op velerlei gebied ontbreken nog de handboeken,
maar op dit gebied niet.

Of onze Universiteit misschien nog meer zou
kunnen doen is een tweede.

Maar niemand zegge, dat het aan voorlichting
ontbreekt.

En die voorlichting is principieel.

A hundred-fold, who having learnt thy way
Early may fly the Babylonian wo.¹⁾

En Cromwell gaf dienzelfden blinden dichter,
zijn Latijnschen Secretaris²⁾, bevel, brieven, in de
krachtigste termen gesteld, te zenden, niet alleen
aan den vorstelijke moordenaar in Savoye, maar
ook aan de voornaamste mogendheden der Chris-
tenheid. Geld werd gezonden aan de Waldenzen.
De Protestantische Zwitsersche Kantons beloofden,
voor Engelsch geld, 10.000 man tegen Savoye uit
te zullen zenden, als de Hertog de eischen van
Cromwell niet inwilligde. Mazarin, wien een gods-
dienstoorlog ongelegen kwam, omdat hij Cromwell's
hulp tegen Spanje noodig had, wendde zijn invloed
op den Hertog aan om hem tot toegeven te be-
wogen. Zoo werd deze tiran in zakformaat gedwon-
gen aan de Waldenzen vrijheid van godsdienst
toe te staan en Cromwell's roem als beschermers
der verdrukten weerklonk door Europa.

Zijn verbond met Mazarin bezorgde Engeland
Duinkerken (1658), een nieuw bruggenhoofd op het
vasteland, waardoor het verlies van Calais (1558)
gecompenseerd werd. Cromwell scheen op het top-
punt van zijn macht.

Maar zwaar was de last dien deze Atlas te
torse had. De herhaalde samenzweringen maten
zelfs hem af. Zijn gezondheid werd steeds slechter.

We kunnen ons voorstellen hoe de moede strij-
der met heimwee terugdacht aan het rustige bu-
tenleven van weleer. „God weet“, zoo riep hij
in 1657 uit in het Parlement, „dat ik gaarne buiten,
onder mijn boomen, zou gewoond hebben, en een
kudde schapen zou gehouden hebben, liever dan
dit gouvernement te hebben ondernomen“.

In Aug. 1658 werd de Protector zeer geschokt
door den dood van zijn lievelingsdochter Elizabeth,
Mevrouw Claypole.

Een paar weken later ging George Fox, de stich-
ters van de secte der Quakers, naar Hampton Court,
om hem te spreken over het lijden der „Vrienden“,
zoals ze zich noemden. „Ik ontmoette hem“, ver-
haalt George met de leeren broek³⁾, „rij-
dend in het Park van Hampton Court; en voordat
ik bij hem kwam, zooals hij daar reed aan het
hoofd van zijn lijfwacht, zag en voelde ik een
adem des doods tegen hem uitgaan; en toen ik
bij hem kwam, zag hij er uit als een dood man.“

Nog geen twee weken verder, en de Lord Pro-
tector ligt op zijn sterfbed. Terwijl buiten een ver-
woestende orkaan woedt — een geschikt prelude
op het verscheiden van dezen machtigen held —

Cellenstatistiek.

Met de grootste onbeschaamdheid publiceert de
Communistische Internationale een „cellen“ sta-
tistiek.

Engeland heeft nog maar 17 voldoende kernen,
doch er is gegronde hoop op vermenigvuldiging.
Duitschland telt 1092 kernen plus 600 jeugdcellen.
In het distrikt Parijs alleen bestaan bijna 500 fa-
briekscellen.

In ons land zijn ontploffingen of pogingen tot
ontploffingen van kruithuizen aan communisten toe
te schrijven.

Zouden er geen termen bestaan om vanwege
hun staatsgevaarlijkheid, deze cellen in cellen on-
der te brengen?

Belangstelling in den arbeid.

Een interessant debat werd gevoerd tusschen
Prof. Veraart en Mr Romme.

De eerste sprak over „bedrijfsorganisatie en me-
dezegeenschap“, de tweede over „collectieve ar-
beidsvereenkomst“.

Beide meenden in de titels van hun redevoerin-
gen de middelen te hebben gevonden om bij de
arbeiders meer belangstelling, weer liefde tot den
arbeid te wekken.

Doch het mag betwijfeld of de oorzaken van
dit gebrek aan belangstelling wel diep genoeg wer-
den nagespeurd.

We staan hier voor een zeer ingewikkeld pro-
bleem.

Het materialisme, dat evenzeer werknemers als
de werkgevers (behoudens gunstige uitzonderin-
gen) heeft aangetast, is een der factoren, maar
niet de eenige.

Het moderne grootbedrijf beteekende psycholo-
gisch voor den arbeider achteruitzetting.

Hij is maatschappelijk een paar rangen gedaald.
Hoe kan dit psychologisch worden geneutrali-
seerd?

Daar gaat het om.

Doe langs psychologischen weg zijn maatschap-
pelijke waarde stijgen en er zullen ontevreden
blijven, maar verwacht mag, dat bij velen de ar-
beidsvreugde terugkeert.

Het voornaamste in deze week.

De Steinachsche verjongenskuur, waarbij oude
heeren werden ingeënt met apenklieren, gaf veel
geschreeuw, maar weinig wol. Een Fransch pro-
fessor echter had het meer begrepen op weinig
geschreeuw en veel wol. Hij heeft klieren van
jonge dieren op schapen overgebracht en de schapen
konden driemaal per jaar geschoren worden en
leverden een ongedachte vrucht wol op.

Zoo'n inentingsooperatie is op Duitschland ook

hooren we in de stille ziekenkamer Oliver dit
gebed opzenden voor zijn volk: „Heere, hoewel
ik een ellendig en rampzalig schepsel ben, ben
ik door Uwe genade opgenomen in het Verbond
met U. En ik mag, ik zal, tot U komen, voor Uw
volk. Gij hebt mij gemaakt, ofschoon zeer onwaar-
dig, tot een instrument om hun eenig goed te
doen, en U te dienen; en velen van hen hebben
te veel van mij gedacht, hoewel anderen mijn dood
wenschen en zich er over zonden verheugen; Heere,
wat Gij ook over mij moogt beschikken, wil Gij
hun bij den voortduur goed zijn. Geef vastheid
van overtuiging, één hart, en liefde onder elkan-
der; en ga voort hen te verlossen, en met het
werk der reformatie; en maak den Naam van
Christus heerlijk in de wereld. Leer hen, die te
veel zien op Uw werktuigen, meer op U zelf te
vertrouwen. Vergeef hun, die er naar verlangen
het stof van een armen worm te vertreden, want
zij zijn ook Uw volk. En vergeef de dwaasheid van
dit korte gebed. Om Jezus Christus wil. En geef
ons een goeden nacht, als het U kan behagen.
Amen.“

Laat ons zóó afscheid van Cromwell nemen.
Deze eenvoudige, hartelijke, ootmoedige bidder voor
zijn volk, voor Gods volk, is waarlijk groot, welke
misslagen hij in zijn leven ook begaan moge
hebben.

Driemaal hoorde men hem herhalen op zijn sterf-
bed: „Vreeslijk is het te vallen in de handen
van den Levenden God!“ Maar dit werd gevolgd
door heerlijke woorden: „Al de beloften van God
zijn in Hem ja, en in Hem Amen; tot heerlijk-
heid Gods door ons, — door ons in Jezus Chris-
tus. Ik geloof, dat ik de armste en ellendigste ben
die leeft; maar ik heb God lief; of liever, Hij
heeft mij lief. Ik ben overwinnaar, en meer dan
overwinnaar, door Christus die mij kracht geeft.
God is goed.“

God is goed! Dit bleef hij zeggen toen hij bijna
geen zinnen meer kon vormen.

Op den 3den September, den jaardag van zijn
overwinningen bij Dunbar en Worcester, blies hij
den laatsten adem uit.

„Zalig zijn de dooden, die in den Heere ster-
ven.“ „Zalig“, zoo voegt Carlyle er aan toe, „zijn
de wakkeren, die in den Heere leven!“ Dat had
deze groote trachten te doen, zij het met vallen
en opstaan, zooals het met ieder oprecht kind
van God gaat.

goed bekomen. Vroeger protesteerde dit land heel
druk, maar dokte weinig af. Maar het werd in-
geënt met de Dawes-leening en de resultaten zijn
voor de vroegere geallieerden verblijvend. Zij zijn
te Parijs bijeengekomen om de wol te verdeelen.
Wel kreeg ieder niet het aandeel, dat hij begeerde,
maar men is toch vreedzaam uit elkander gegaan.

Dat moet zoo goed bevalen zijn, dat in Amerika
het denkbeeld werd geopperd om zoo'n operatie
ook op Rusland toe te passen — de Sovjets maken
zich echter nog niet blij met een doode musch —
en men zegt — maar „men“ zegt zooveel —
dat zelfs minister Clémental Frankrijk voor zulk
een kunstbewerking (kanseltaal!) aanbeval.

Nu, Frankrijk is er oeconomisch slecht aan toe.
Te Parijs werd er over de intergeallieerde schulden
maar niet gesproken. Wie spreekt in het huis van
den gehangene van den strop?

Postvertraging.

Door postvertraging kwam het bovenstaande niet
tijdig ter drukkerij.

Het moest een week overstaan.
Men gelieve daarmee rekening te houden.

Puzzles.

Er is een puzzle-epidemie uitgebroken.

In Amerika moet zij zijn ontstaan. Naar ge-
meld wordt, wordt daar iedere vrije minuut be-
steed aan het oplossen van Cross-Word-puzzles
(kruiswoordraadsels). Vandaaruit is Engeland be-
smet. En nu is ook ons land aangestoken. (Op
het oogenblik is het nog niet zoo merkbaar. Maar
wacht maar. Of vindt iemand een vaccinatie daar-
tegen uit?)

Trouwens, ook door de werkelijkheid om ons
heen worden tal van puzzles opgegeven.

Een puzzle is het, hoe Luther in Duitschland
moet regeeren. De sociaal-demokraten heeft hij
tegen zich. Het Centrum heeft laten hooren: als
ge niet naar mijn pijpen danst, kunt ge uw maten
rollen. Ruth Fischer, de communiste, bitste: wat
doe je hier, als je de zaak van het kabinet-Marx
op denzelfden voet voortzet. De Duitsch-Nationalen
zijn natuurlijk ook niet te bevredigen.

Ook de tweede Opium-conferentie te Genève is
een puzzle. Er heerscht bij de afgevaardigden van
die landen, die 't meest met opium-misbruik te
maken hebben groote verbittering tegen het radi-
calisme van Amerika. Zal Churchill de opengeble-
ven hokjes van de puzzle invullen?

Het Fascisme is er ook al niet minder puzzle-
achtig op geworden. Door de Kamer werd het
voorstel om de oude distriktindeeling te behou-
den, aangenomen, maar de meerderheidsstem bij
de verkiezing verworpen. Wat leering kan Musso-

„Amen, zegt de Geest. Zij rusten van hun
arbeid, en hun werken volgen hen.“

Oliver's werken zijn hem gevolgd, inderdaad!
Door de Uniformiteitswet van 1662 werden bijna
tweeduizend Puriteinsche predikanten uit de Kerk
van Engeland (na de Restauratie van Karel
II in 1660 weer de Bisschoppelijke Kerk)
verdriven. In groote meerderheid waren het
Presbyterianen. Door het lijden gekouderd, maakten
dezen nu gemeene zaak met de Independenten
en streden met hen vóór wat zij vroeger in Crom-
well en de zijnen hadden afgekeurd als de „aarts-
ketterij der tolerantie“. Deze gezamenlijke Puritei-
nen, nu gewoonlijk Nonconformisten geheeten, zijn
de ziel van de „Glorieuze Revolutie“ van 1688,
die aan Engeland voorgoed de politieke en godsdien-
stige vrijheid bracht, en die zich zonder Cromwell
en zijn „Ironsides“ niet laat denken.

Zoo heeft deze zeventiende-eeuwsche Gideon zijn
volk werkelijk van de Midianieten — in casu het
absolutisme in Staat en Kerk — verlost; tot heil
van Engeland, en, indirect, tot heil der wereld.

VELDKAMP.

Rectificatie. In mijn vijfde artikel stond: Crom-
well beschuldigt den Bisschop van Winchester van
Paapsche stoutigheden; zijn inlichtingen heeft hij van
zijn ouden leermeester. Dus: Dr Beard, van Hunting-
don. — Het laatste gedeelte van deze passage moet
aldus luiden: zijn inlichtingen heeft hij van zijn ouden
leermeester, Dr Beard, van Huntingdon.

V.

¹⁾ Hij zat b.v. in een boom, terwijl een troepje van Crom-
well's dragoners zich er onder bevonden.

²⁾ Een voorbeeld van de nu zoo ongewoon klinkende
voornamen, die de Puriteinen aan hun kinderen plachten
te geven.

³⁾ Op het jongste bloedbad in Piemont.

⁴⁾ Wreek, o Heere, Uw geslachte heiligen, wier beenderen
verstrooid liggen op de koude bergen der Alpen, ja vergeet hen
niet, die Uw waarheid van ouds zoo zuiver bewaarden, toen
al onze vadersen hout en steen verreesden; schrijf in Uw
boek het gekerm van hen die Uw schapen waren, en in hun
oude kooi gedood werden door de bloedige Piemontezzen, die
de Moeder met haar zuigeling van de rozen naar beneden
wierpen. De dalen en de heuvelen weergaluden van hun
geklag, dat vandaar opsteeg ten hemel. Zaai hun martelaars-
bloed en aach over al de velden van Italië, waar de Tiran met
de driedubbele kroon (= de Paus) nog heerschappij voert;
opdat van deze een honderdvoudige vrucht moge gezien worden
van hen die, doordat zij Uw wegen geleerd hebben, vroeg
het wee van Babylon mogen ontvluchten.

⁵⁾ Tot het begin der 18e eeuw was het Latijn de taal der
diplomatie.

⁶⁾ Zoo werd deze schoenmaker uit Leicestershire in den
regel genoemd, vanwege zijn degelijke pantalon.

lini daaruit trekken? Misschien spelt hij al de woorden: Italië verlaten om den dood te ontgaan.

In Rusland kan men beter overweg met puzzles. De Trotski-puzzel is de oplossing nabij. De man, die het bolsjevisme nog in veel opzichten getemperd heeft, is uit zijn ambten ontzet en als hij zich niet vlug onderwerpt aan de partij, moet hij ook daaruit. Het communisme vraagt niet of de letters een zin opleveren. Onzin is ook goed.

Ons land is aan puzzles ook niet misdeeld. Daar hebt ge o.m. de staats- en gemeenteraaf-puzzles. De gevierde tooneelspeler Bouwmeester is oud, ziek en arm. Over de puzzel, hoe zoo'n man in zijn leven niet wat geld heeft kunnen beleggen, zwijgen we. Wij bemoeien ons niet met eens anders zaken. Maar dat zij, die onder zijn spel hebben gelachen en geweed, die hem hebben beaplaudiseerd en belawaaid, die hem bloemstukken hebben gezonden en gedichten, dat zij hem in den steek laten en zeggen: ga maar naar de gemeente en klop dan ook eens aan bij het rijk, is een puzzel. En dat hij op die manier f5000 bij elkaar krijgt in dezen tijd van bezuiniging en ondanks het protest van anti-revolutionairen, is ook al weer een puzzel. De Amsterdamsche wethouder zei heel netjes, dat hij de overtuiging der laatste eerbiedigde. Maar die tegen het hedendaagsche tooneel zijn moeten toch meebetalen. Als ik de letters in de hokjes leg, krijg ik niet anders dan het woord: tooneeldwang.

En was dat maar de eenige puzzel in onze goede stad en in ons dierbaar vaderland!

HEPP.

Eén lijst?

Een moeilijke werk. Invloed der kiezers. Centralisatie. Een goede kamerclub. Medewerking der kiezers.

De meeste partijen zijn thans bezig om de noodige voorbereidingen te treffen voor de komende verkiezingen.

Een der gewichtigste en moeilijkste bezigheden is zeker wel het samenstellen der kandidatenlijsten.

Ik noem deze bezigheid moeilijk, omdat het niet gemakkelijk is uit zooveel geschikten de allersgeschiksten te zoeken en dezen niet alleen met hun plaatsing, maar ook met hun plaats op de lijst te verorden te doen zijn. En ook gewichtig is dit werk, want hierbij valt niet alleen te rekenen met den wil van den aspirant-candidaat, maar ook nog in zekere mate met de meening der kiezers. Want ook daar waar de kiezers slechts zeer geringen invloed op de samenstelling der lijsten hebben, dient wel degelijk met hen gerekend te worden. De vraag: „wat zullen de kiezers er van zeggen“ staat dan ook bij de samenstelling der kandidatenlijsten steeds op den voorgrond en dit is niet alleen het geval bij de Vrijz. Dem., waar men door middel van een referendum het antwoord zoekt, maar ook bij die partijen, die in dit stadium de kiezers er zooveel mogelijk buiten houden.

Als ik het dus heb over den invloed der kiezers, dan ben ik er mij van bewust, dat deze invloed groter is dan uit de formeele medewerking blijkt. Deze laatste is trouwens zeer gering. Bijna kan men zeggen, dat de samenstelling der kandidatenlijsten buiten de kiezers omgaat.

Dit moet wel bijzonder teleurstellend zijn voor wie van de invoering van het algemeen kiesrecht een betekenisvolle vermeerdering der volksinvloed heeft verwacht, maar 't is niet anders. Leg maar naast elkaar het eijfer van de stemmen die op de A.R. lijsten zijn uitgebracht en het eijfer van de leden der partij.

Toch hebben alleen de leden der partij aan het samenstellen der kandidatenlijsten meegewerkt en ik zou wel eens willen weten hoe klein het deel of deeltje is, dat werkelijk heeft meegedaan.

Die candidaatstelling is trouwens een ingewikkeld proces en dreigt dat steeds meer te worden.

Over hoeveel schijven moet een actie der kiezers loopen voor er eenig resultaat te zien is? Wie deze groote machine ziet en weet hoeveel kracht er aangewend moet worden om eenige beweging te veroorzaken is geneigd zich rustig te houden.

Deze neiging zal, vrees ik, nog belangrijk bevorderd worden door de invoering van één lijst over het heele land. Of dit met of zonder bijlijsten geschiedt doet weinig ter zake. Mijn bezwaar tegen die ééne lijst is op zichzelf niet zoo groot. Ook thans mis ik de illusie, dat wij als kiezers veel invloed hebben op de samenstelling der kandidatenlijsten.

Practisch blijft alles vrijwel bij het oude.

Maar als wij thans met één lijst komen, dan is dat een stap in de richting van de centralisatie.

Indien de nieuwe wijze van kiezen op één punt slecht is bevallen, dan was het op dit punt. Ons volk kan zich moeilijk aanpassen bij deze gedwongen centralisatie. Telkens gaan nog klachten op over het verloren contact tussen kiezers en gekozenen.

Een gemis is ook, dat men niet meer voor een eigen candidaat kan strijden. (Een mensch strijd nu oecumaal graag voor iets eigens.)

Zou dus onze partij eenige verandering willen aanbrengen en willen reddend wat er bij deze kieswet te redden valt, dan zou ze m.i. zeer bestial moeten gaan in de richting van de decentralisatie.

Nu weet ik wel, dat de zaak niet zoo eenvoudig is. De heele actie heeft ten doel om ons een Kamerclub te bezorgen die klinkt als een klok. 't Gaat hier niet over de personen maar over 't geheel. De samenstelling mag niet eenzijdig wezen. Een goede werkverdeling moet

mogelijk zijn. 't Sprekt vanzelf dat een kleine commissie of het Centraal Comité hiervoor beter kan zorgen dan de verschillende groepen van kiezers dat kunnen. Ook zullen deze laatste gedurig hebben te strijden tegen de neiging om plaatselijke of gewestelijke grootheden naar voren te brengen, zonder voldoende op het belang van het geheel te letten.

Ook mag worden aangenomen, dat zij die namens onze partij straks het laatste woord over de ééne lijst moeten spreken dit met groote wijsheid zullen doen en alle mogelijke belangen nauwgezet tegenover elkaar zullen afwegen.

Toch is hiermee niet alles gezegd. 't Gaat niet over de vraag of ons volk goed vertegenwoordigd is, maar allereerst of het zich goed vertegenwoordigd voelt. Wat denken de kiezers zelf van die ééne lijst? Zijn zij er mee tevreden of terecht of ten onrechte van meening, dat hun invloed hierdoor zal verminderen?

Is dit laatste het geval dan zal de ééne lijst de neiging om zich rustig te houden versterken en niet zijn in het belang der partij. Als een harmonische samenstelling der Kamerclub via de ééne lijst gekocht moet worden met een werkelijke of vermeende vermindering van den invloed der georganiseerde leden onzer partij op de samenstelling der kandidatenlijsten, dan is die mooie Kamerclub te duur gekocht.

Arnhem, 21 Jan. 1925.

E. VISSER.

GEESTELIJKE ADVIEZEN.

Nog ééns „vroegdoop“.

M. B. te M. vraagt, of we, als we den visch stollen, dat de Doop van onze kinderen zoo spoedig mogelijk moet worden toegediend, consequent niet evenals de Roomsche Kerk de kinderen onmiddellijk na de geboorte, bij de ouders thuis, of aan de pastorie, onder getuige van één of meer onderling den Doop zouden moeten ontfangen.

Eerlijk gezegd, gevoel ik weinig lust om al weer over den z.g.n. „vroegdoop“ te schrijven. 't Is haast alsof er onder ons, gereformeerden, voor niets eenige belangstelling is dan voor dien vroegdoop. En voor die belangstelling blijkt dan nog zoo weinig, dat ze meer dan Platonisch is. Onder al onze briefschrijvers over dit onderwerp is er maar één, van wien me bleek, dat de vraag actueel voor hem was en dus een geestelijke achtergrond had. Voor velen lijkt het niet meer dan een onderwerp waarover het wel aardig is eens wat te praten. Maar op zoo weinig geestelijke vragen is 't moeilijk geestelijke adviezen geven.

Van M. B. wil ik aannemen, dat hij inderdaad advies vraagt, omdat hij staat voor de vraag: hoe te handelen? en er geen bevredigend antwoord op vinden kan. Op zijn vraag zal ik daarom antwoorden.

Nee, met den regel te stellen, dat de bediening des H. Doops voor onze kinderen moet gezocht worden zoo spoedig als mogelijk is, zetten onze kerken volstrekt niet den voet op een pad, dat leidt tot Rome's praktijk.

Tot de Roomsche praktijk komt men, als men leert 1e. dat de doop niet maar de reiniging van zonde beteekent en verzegelt, maar deze reiniging zelf aanbrengt; 2e. dat daarom de Doop onmisbaar is tot zaligheid; en 3e. dat de geestelijkheid eigenlijk de kerk is, en dat dus de kerk verschijnt overal waar een dienstdoend geestelijke optreedt. Bij deze opvatting moet men wel met angstige haast den Doop zoeken, en staat er niets in den weg aan zijn bediening waar ter plaatse en met of zonder tegenwoordigheid ook.

Maar van dit alles leeren wij niets. Ook niet dat laatste. En juist dat laat voor den huishoof onder ons geen plaats. Het kind is naar Gods Woord en onze belijdenis niet de eenige belanghebbende bij den Doop. Behalve zijn ouders heeft daarbij ook belang de kerk in wier midden het geboren werd. Om drieërlei reden. Ten eerste, omdat door den Doop van haar zaad ook aan haar het Verbond Gods, in de weldad der reiniging van zonde, wordt verzegeld. In de tweede plaats, omdat de Doop het Sacrament is der inlijving in het Lichaam van Christus, en derhalve teken van de gemeenschap met de kerk in 't zichtbare. En eindelijk, wij de ouders bij den Doop van hun kind, zich tegenover de kerk des Heeren plechtig verbinden tot trouw aan het Verbond Gods in de opvoeding van het zaad der gemeente.

Om deze drievoudige beteekenis van den Doop voor de kerk, hebben onze vaders zich steeds verzet tegen den z.g.n. huishoof, ze achtten hem een miskenning van de rechten der kerk en oordeelden daarom, dat de Doop moest bediend worden in de samenkomsten der gemeente. En als M. B. er ons Doopsformulier eens op naleest, zal hij ontdekken, dat de gemeente daarin waarlijk geen geringe plaats inneemt.

Bazars.

Eenzelfde lezer vraagt me ook, wat ik denk van 't houden van bazars voor kerkelijke of christelijke belangen.

Ik denk daar zoo over: het houden van bazars moet contrabande blijven in de verzorging van ons kerkelijk leven. In de kerk zijn we in 't huis Gods. Wat voor de verzorging daarvan noodig is, moet den Heere vrijwillig en blymoedig gegeven. En door geven kan het er ook komen, omdat te berekenen is wat er moet zijn, en de ééne last, naar verhouding der draagkracht, over allen verdeeld kan worden.

Met velelei christelijke belangen, waarvoor alzoo gevraagd wordt, staat dat evenwel wat anders. Geven, vrijwillig en blymoedig, behoort ook daar stellig regel te zijn. Maar langs dien weg komt vaak het benodigde geld niet binnen. Vooreerst omdat men er de lasten niet naar billijkheid verdeelen kan, ook al omdat de kring, die ze behoort te dragen, niet met precisieheid, meestal in 't geheel niet te begrenzen valt; en in de tweede plaats, omdat de drang tot vrijwillig geven bij velen zoo ongelijk en bij anderen in 't geheel niet werkt.

Dit maakt dan hulpmiddelen als een bazar o.a. onmisbaar. Want komen moet het geld er. En 't is beter, dat het Koninkrijk Gods geen schade lijdt, ook al komt niet alles er voor binnen op de meest ideale manier, dan dat we, uit vrees, dat de menschen op minder-ideale manier zouden geven Gods Koninkrijk schade lieten lijden.

Zoo'n bazar is dan wel altoos een getuigenis van een tekort der christenen in offervaardigheid. Of neen, ook dat is hij nog niet altoos, want op een bazar wordt ook geofferd, en somtijds zeer gewillig en royaal. Maar hij bewijst dan toch, dat er een zekere uitwendige prikkel noodig is, om de offervaardigheid actief te maken. En ook daarin ligt dan wel iets van een tekort, dat dringen moet tot spontaan geven. Maar aangezien een groot deel der christenen het wel nooit zoover zullen brengen, dat ze altoos aan al wat hun steun behoeft steeds op tijd en in de juiste verhouding denken, vrees ik, dat we er zonder bazars voorloopig wel niet zullen komen.

Het zijn krukken. En we moeten er stellig maar staan zonder krukken te loopen. Maar als het er zonder niet gaat — nu, laat de kruk dan nog eens dienst doen.

Zonde, die hem onder den ban zou moeten brengen — neen, die kan ik in den bazar niet zien. Ook zoo geeft men toch ten slotte.

V.

F.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Hebt ge wel het helder gestelde artikel gelezen van Prof. Dr G. Ch. Aalders: „Gereformeerd kerkelijk leven in Schotland“? Dr Aalders is afgevaardigd geweest met Dr Ridderbos naar de Synodes van twee kleine Schotsche Kerken met welke wij correspondeeren. Hij vertelt van haar verleden en heden. Tevens schrijft hij nog over de United Free Church, hoewel de Synode dier machtige Schotsche Kerk onze afgevaardigden niet kon ontfangen. Aan het slot van zijn artikel in de laatste aflevering van het „Gereformeerd Theologisch Tijdschrift“, afl. 8, waarschuwt hij ons ernstig, dat wij ons toch niet afzijdig zullen houden. Groote belangen staan op het spel. Hij spreekt van een schoone taak en een dure roeping, die wij hebben tegenover Schotland. Wij mogen eene kostelijke gelegenheid, ons geboden, om tot zegen te zijn voor het land van Knox niet ongebruikt voorbij laten gaan! Dr Aalders is een van de Deputaten voor de correspondentie met de buitenlandsche Kerken. Hunne instructie houdt o.m. in: informatie omtrent Belijdenis en Kerkregering van alle Kerken, die onder den naam van Gereformeerde Kerken optreden. Nog werd hen op het hart gebonden en uitgesproken: dat ook wij ons verplicht achten, om naar den Woorde Gods op elkander acht te geven, dat men noch in leer, noch in diensten tucht afwijke van de Gereformeerde beginselen, wij geoordeeld wordt, dat de correspondentie die verplichting reeds op ons legt. Zoo dan, conform zijn instructie wekt hij ons op, om ook ten opzichte van die zoo machtige Schotsche Kerk deze roeping niet te verzuken en de kostelijke gelegenheid daartoe geboden, niet te verwaarlozen. De United Free Church onderhoudt correspondentie met zeer vele Kerken. Haar studenten bezoeken buitenlandsche Universiteiten; thans vooral die van Amerika; vroeger veel die van Duitschland. Aan haar Hoogescholen komen studenten uit alle deelen der wereld. Zeer vele ook van het vasteland en weer anderen uit Amerika. Daardoor oefent zij een ongemeenen invloed uit. Dit is eveneens het geval door het groot aandeel, dat haar mannen hebben in de Presbyterian Alliance. Om alle deze redenen moeten wij niet haar in contact blijven. Het ware te wenschen, dat haar studenten naar onze scholen konden worden getrokken. Daartoe moeten wij hen zoeken. De Schotten behooren tot een volk, waarvan de taal door miljoenen en nog eens miljoenen wordt gesproken. Uit den aard der zaak voelen zij niet veel behoefte vreemde talen te leeren, vooral niet die van een klein volk. Er moet dus bij ons iets zijn, dat hen sterk zou kunnen trekken. Dat kan zijn de ontwikkeling onzer godgeleerdheid; het leven onzer Kerken. Zoo dan, wij moeten meer en beter aan hen bekend worden. Zij moeten niet omtrent ons worden ingelicht door mannen als de Proff. Van Nes en Cramer en toch zal dit het geval zijn, omdat genen wel komen op de groote wereldconferenties en wij niet.

Nog een vraag zou kunnen worden gesteld en wel deze: waarom werden onze afgevaardigden dezen voorzomer niet officieel uitgenoodigd en derhalve als zoodanig ontfangen in Edinburgh door de Synode van de United Free Church?

Uit de reden waarom niet kan wederom zoo duidelijk blijken welk een machtige kerkgemeenschap deze Schotsche Kerk is. Zij toch onderhoudt de gemeenschap met zoovele Kerken, dat zij de afgevaardigden dier Kerken niet allen kan ontfangen, hun het woord geven en tot hen spreken. Op echt praktische wijze nu heeft de Commissie voor de correspondentie met de „Protestantsche Kerken van het vasteland“ de aangelegenheid der afvaardiging geregeld. Zij heeft een schema gemaakt van die Kerken welke in de jaren 1925—30 zullen worden uitgenoodigd af-

gevaardigde worden uit ons wordt van Hongari en die van noodiging met de N worden uit die om de worden gew om dit on geheel duis staat met de verschil sloten, dan noodig te sterke zwa met niet Kerken van vijf andere, deze kerkge zij opgeme enkel met presbyteria Kerken, die Deze laats Kerken in ingal, Span steun ontf.

Dit sche zijde der S te zeggen putaten voe eens, dat d Belijdenis die onde de Kerke wiste sche waarin me formeerde van de Ge menie, Juge dus ook on maken.

Verder ka Commissie corresponde 't vasteland Synode en informeerden bloel en I onderscheid ook zulk es woord moe gam. Zoo tot jaar on deze Kerkge in wijderen

Te Rooms gverig apolo artikelen van reageeren, wa lasten. Zoo l te Vlaarding ook als zijn l heeft gehad minst schok leecht almeec op deze „on Geestes“ en blad, waarin bestreden w leden der Ge alleen hoe e van Maria's sche pers in Rotterdamme verre een Ge Pater Van D

Wij w een kort op het t vers voe zon dit zeven ki

Ook schriften, dat de o kinderen.

Alle ke van Mar Helvidius maagdelij dat deze weerlegd dwaling zinnige a doemenis klinkt h H. Gons En de goddeloo looze ve genoe? spreken, voegen?